

Maria Romanowska-Zadrożna

Dzieje sztandaru

II wojna światowa spowodowała olbrzymie straty dla polskiego dziedzictwa kulturalnego i historycznego. Katalogi strat wojennych mówią o tysiącach obiektów zabytkowych i pamiątek historycznych, które zaginęły lub zostały zniszczone podczas działań wojennych. Losy obiektów zaginionych najczęściej pozostają nieznane i tylko czasami przypadek pomaga w ich odnalezieniu. W obliczu tych wielkich strat nie tylko wspaniałe dzieła sztuki, ale też każda rzecz, która stanowi część historii Polski jest dla nas bardzo cenna — mówił 21 czerwca w 1995 r. w gmachu Ambasady RP w stolicy Austrii w imieniu Pełnomocnika Rządu Jacek Miler, dziękując dyrektorowi Muzeum Historii Wojska w Wiedniu dr. Erichowi Gabrielowi, podczas uroczystości przekazania sztandaru Seminarium Nauczycielskiego w Tomaszowie Mazowieckim, który z końcem roku 1939 został wywieziony z tego miasta i w niewyjaśnionych okolicznościach znalazł się na terenie Austrii.

Sztandar ten ufundował samorząd uczniowski w 1928 r. w dziesiątą rocznicę powołania Seminarium. Na awersie, na czerwonym jedwabnym tle środkowe pole zajmował Orzeł Biały w złotej koronie, ze złotymi szponami i dziobem. Po obu stronach godła państwowego umieszczono daty 1918 i 1928 upamiętniające wydarzenia związane ze szkołą. U góry widniał napis

PAŃSTWOWE / SEMINARIUM NAUCZYCIELSKIE, na dole IM. TADEUSZA REYTANA / W TOMASZOWIE MAZ. Rewers został wykonany z białego jedwabnego adamaszku. W jego centrum znalazło się harcerskie hasło OJCZYŻNA / NAUKA / CNOTA.

W czterech rogach zieloną metaliczną nicią wyhaftowano wieńce laurowe, a wzdłuż brzegów układające się w ornament trójkąty. Z trzech stron sztandar został obszyty złotymi frędzlami.

Z chwilą likwidacji Seminarium w 1932 r. przekazano go do Muzeum Regionalnego istniejącego w Tomaszowie Mazowieckim od 1927 r. W latach trzydziestych kustoszem Muzeum był ksiądz Olszewski, który poprzednio pełnił funkcję kapelana w Seminarium. W czasie II wojny światowej większość zgromadzonych w muzeum eksponatów uległa zniszczeniu bądź zaginęła. Ich los podzielił również sztandar Seminarium Nauczycielskiego. Muzeum wznowiło działalność po II wojnie światowej, w 1946 r., i jak dawniej zaczęło gromadzić zabytki związane z historią miasta.

Na ślad sztandaru w zbiorach Muzeum Historii Wojska w Wiedniu natrafił dr Herbert Michel, który zwrócił uwagę na jego niewojskowy charakter. W 1991 r. wiadomość ta za pośrednictwem ambasady dotarła do Pełnomocnika Rządu. Po otrzymaniu informacji o odnalezieniu sztandaru w Austrii, dyrekcja Muzeum w Tomaszowie

Mazowieckim, Biuro Pełnomocnika Rządu i ambasada rozpoczęły starania o jego zwrot. Po czterech latach, przy olbrzymiej dozie dobrej woli ze strony dyrektora Muzeum Historii Wojska, udało się doprowadzić do przekazania obiektu stronie polskiej.

Podczas uroczystości dyrektor Muzeum Wiesław Bogurat, odbierając sztandar wspólnie z prezydentem Tomaszowa Mazowieckiego Zbigniewem Knapem, była niezmiernie wzruszona. Swoją radość wyraziła później słowami: *Dyrekcja Muzeum w Tomaszowie Mazowieckim wyraża podziękowanie za ogromne zaangażowanie i pomoc Pana Urzędu w działaniach na rzecz odzyskania sztandaru Seminarium Nauczycielskiego, działającego w Tomaszowie Mazowieckim w latach 1919-1932, który zaginął w czasie II wojny światowej i przez pół wieku był przechowywany w zbiorach Muzeum Historii Wojska w Wiedniu. Dziś odzyskujemy tę bardzo cenną pamiątkę świadczącą o dziejach Seminarium i ważny zabytek dla historii naszego miasta, który będzie pieczołowicie przechowywany w zbiorach działu historycznego naszego Muzeum.*

Na karcie inwentarzowej sztandaru Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w rubryce „data i sposób nabycia” wpisano: 18 XI 1995. Dar Muzeum Historii Wojska w Wiedniu. ❖

